

અન રાજવશીઓના આશ્રય તળે ચાલતી
અને પ્રજાની પસંદગી પામેલી

શ્રી હિન્દ નાટક સમાજ

૨૨૩૩૩૩૩૩૩૩૩૩૩૩

વિર-પ્રતાપ

—નાટકના ગાયનેા અને દુક માર—

૩૩૩૩૩૩૩૩૩૩૩૩૩૩

જાપાવી પ્રસિદ્ધ કલાકાર

મયાશ કર રેવાશ કર મહેતા
ગીરમળાસ.

રણ-સાગર પ્રેસમાં ગિરિશ કર બી ત્રિવેદીએ છાપ્યું,
ન્યુ સ્મોલ કોલ કેટની સામે, કેમ્પબેલ સ્ટ્રીટ-કરાચી.

માત્રુતિ ૧લી સને ૧૯૦૩. પ્રત ૧૦૦૦

સર્વ હક્ક સ્વાધીન રાખ્યા છે)

કીમત ચાર આના.

૧૦૮૭૮

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ સંઘ
૧૦૮-૨૦૬

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગજરાતી ક પીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૦૮-૭૧-વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ૮૧૨ ૪૦૫૫

વિષય ક-૧૨૩

વીર પ્રતાપ નાટકની પ્રવેશવાર

ટુંક હકીકત.

અક ૧ લો.

મગલાચરણ-અવાગતીમા પ્રતાપન સપડાયલી બાર્નાય દેવીની દુર્દશા ઐક્યતાના પ્રભાવ નીવનાર નાટ્યનું અવતરણુ

પ્રવેશ ૧ લો -પહાડની તળેટી-રીરગઢપર ચઢી આવતા બહાદુર ના માર્ગ પ્રતીબન્ધમા ઉભલા પ્રતાપમીલ તથા દીવાવર ભાર્ત જૂમીની થતા દુર્દશા અટકાવવા આય ઇસ્લામીયાની ઐક્યતાની અગત્ય ત્રામ સ્વદેશ રક્ષાનો દ્રઢ વીચાર થતા બહાદુર આવતા ભાર્ત જુમીની અવાગતીન કાગણોપર મજબૂત તરેર, અભીમાની બહાદુરનું સ્વાર્થ આગળ સવ તુચ્છ જણાવી ભુજ બળપર અભીમાન કેદીઓની માગણી અને અનાદર યુદ્ધ નીલાવન કદ (ટેબલો)

પ્રવેશ ૨ જો - (કામીક) ખાપન તથા કાડીયા નામના વાણીયા દીલ્લીના રૂગ મની કશરને જાળમા ફસાવે છે અને રાહુઝરીની બાઝા ડગી જાળ પાથરે છે તેમા કશરની નાની બેન કસ્તુરીનું આગમન, તેને જાછ કાડીયાનું તેમાપ આગક પડતું કશરે ખાપરાદેતથા કાડીયાને આમત્રણ આપી ટ્રે બોનાવવા તથા મગવડ માટે કસ્તુરીને પોતાના બાપ પાસ રવાના કરવી પાછળથી ખાપરો તથા ફેગર પ્યાર અને તેને છર લઇ જવું

પ્રવેશ ૩ જો -બહાદુરની છાવણી પોતાને બહાદુર માનતા બહાદુર ના ગવતી પરીસીમા શૃષ્ટખલાબધ દીલાવરથી ગઢનો 'ગુપ્ત માર્ગ' બતાવવાની માગણી વીર દીલાવર માનુ ભુમિ પ્રત્યેનો અસીમ પ્રેમ, દેશ રક્ષામા પ્રાણને તુચ્છ કરી આર્ય ઇસ્લામી ઐક્યતા માટે પ્રાણનું બળીદાન આપવા તૈયાર થવું ઐક્યતાપર સજ્જ વાહવીવાદ દીલાવરને બધન મુક્ત નીકળેલ પ્રતાપ અણીના સમયે હુમલો કરી દીલાવરની ઐક્યતા સાબીત કરવી દેશ રક્ષા અને ઐક્યતાપર પ્રબળ સવાદ યુદ્ધ પ્રતાપનું દીલાવરને બધન મુક્ત કરી પસાર થવું (ટેબલો)

પ્રવેશ ૪ થો—(કામીક) કસ્તુરી પાવનમા મલકાતી ચાર શોધવા ની તળવીજ કર છે તેવામા કાઠીયો પાછળથી અ ની તેને ફસાવવાનો તોલ કરવા, અનેનો પ્રમ નીનોદ અને પ્રથમ પ્યારમા કાઠીયાને આધળો પાડી બનાવી ગ્તે પડ છે પાછળથી ખાપરાનુ આગમન અને તેને આધળો પાડી બનવાનુ કરણુ પુછતા કસ્તુરીએ ગમત કરી જણાય છે ખાપરાઅ કાઠીયાને કસ્તુરી સાથે પગણાવવાની પ્રતીજ્ઞા, પ્રપચ કરી ચતુરને નોકર બનાવી પોતાના કાકાની માદગીના ખબર આપવા તથા ખીજે પ્રપચ પોતાની મા મરી જવાથી રૂપિયા પાચ કરોડનો વારસો મળવાનો છે આવા ગપગોલા ચલાવી કેશરના બાપને ફસાવવા અને પાત ત્યાથી જલ્દી જવા તેયારી કરવી જેથી કેશરનો બાપ પોતાની દીકરાનો હસ્તમેળાપ કરી આપવો અને પાછળથી બન્નેનો પ્રેમ વીનોદ

પ્રવેશ ૫ મો—વસતોધાન આર્યો ઇસ્નામીયોની અંકયત' કપી ખીલી રહેલી ભાગતની વસતરતુ માટ નામણીની સખીયોની પ્રસસા વીરમણીની યુવાવસ્થાની અતર પીડા પ્રમ પ્રતાપનુ પ્રથમ પ્રેમ દર્શન વીરમણી પ્રેમ મહીમા વીષે હૃદયોદ્ગાર પ્રતાપના ચાતુર્યયુક્ત સચ્ચાટ પ્રત્યુત્તરથી પ્રસન્ન થઇ મનોદમ્પતીની વીરમણીનુ ઇનામ આપવા બધાનુ ભદ્રકુમાર સૌદર્યોદ માન્દ પ્રતાપ પ્રગટ થતા પ્રેમ માગણી મોહા શક્તિમા ઇર્ષાણુ અનેલો ભદ્રકુમાર પ્રગટથતા રગમા ભગ અને મનની વાત મનમાજ રહેતા પ્રેમી યુગલનુ પ્રથમ પ્રેમ દર્શન વખુટા પડવુ

પ્રવેશ ૬ ઠો—ઉચ્ચેરાયલો બહાદુર પોતાના સરદાર સાથે વીરમણીને ને ઉપાડી આવવાની મસલત આખરે એકજ હગવ વીરમણીને બગીચામાથી ઉપાડવી પ્રેમધેલી વીરમણી સાથે સખીઓનો હાસ્ય વીનોદ બાદ ભદ્રકુમાર આવી પ્રેમ માગણી કરતા વીરમણીના ઉડાઉ જવાબ ભદ્રકુમારન ક્રોધ સામે વીરમણીની અડગતા પોતાના પ્રેમમા પ્રતાપને આડા આવતા જાણી કુટીલ ભદ્રકુમાર મીત ધર્મ ભુલી વૈરમાટે ઉચ્ચે-ગવુ, વીરમણીની વીરતા અને ભદ્રકુમારનુ અપમાન બે સખીઓએ પીસ્તોલો લઇ વીરમણીના શીયળનો બચાવ (ટેબલો)

પ્રવેશ ૭ મો—બગીચો, વીરમણીને સખીઓની સતાવણી પ્રતાપ આવતા પ્રેમીઓનો પ્રેમરગ વાધદષ્ટી ગોર થતા સખીઓની સ્થાય માટે ભુમ, પ્રતાપનુ વાધના નાસ માટ જતા આકાશ માર્ગેથી બહાદુરનુ એરો-પ્લેન પર આવી વીરમણીનું હરણુ અને આકાશ ગમન પ્રતાપ દીલાવર

(૫)

અને સીપાઇઓએ એરોપ્લેન ઉપર ગોળી બહાર કઢતા એરોપ્લેનમાંથી એકે સરદારનું ઘાયલ થઇ જવું બહાદુર એરોપ્લેનમાંથી ગોળી બહાર કઢતા દીલાવર તથા પ્રતાપના બે સૈનીકોએ ઘાયલ થવું વીરમણી હગ્ગણ બચ કર ટેબલો

અંક ૨ જો

પ્રવેશ ૧ લો—માર્ગ—વીરમણીના હરણથી હૃદયથી આધાન પામેલો પ્રતાપસીંહ રોષે ભરાયેલા પ્રતાપની ક્રોધીત જ્વાળા, પ્રતાપ પાસે જવા નીકળેલા દીલાવરનો માર્ગમાજ ભેટો હકીકતમાં જણાવતા મુક્તીથી પ્રતાપસીંહ પાસેથી વચન લઇ વીર દીલાવરનું પોતાના આર્થ હીન્દુ મીત્ર માટે સાહમ ખેડવા તૈયાર થવું, મીત્ર ધર્મના સત્ય પ્રકાસ હીન્દુ મુમલમાનની ઐક્યતાના સર્થક રૂપ, મીત્ર ધર્મ બળવતા દીલાવરનું વીરમણીની મુક્તીમાં જવું, હીન્દુ મુમલમાનની ઐક્યતાની પરિસીમા

પ્રવેશ ૨ જો—બહાદુરની જાવણી બહાદુરનું આકાશ માર્ગેથી એરોપ્લેન લઇ ઉતરવું, વીરમણી પ્રત્યે પ્રેમ માગણી, વીરમણીના અડગ જવાબ ધર્મ અધર્મ પર તીખી તકરાર વીરમણીની પ્રજ્વળ પર આસ્થા બહાદુરનું બળાત્કાર કરવા જતા વીરમણીને છોડાવા નીકળેલ બહાદુરનું પ્રશ્ન પરથી ગોળીબાર કરતા બહાદુરની ધારણામાં ધુળ અને વીરમણીના રીયળનો બચાવ (ટેબલો)

પ્રવેશ ૩ જો—વીરસીંહનું વીચાર જીવન, આધુનિક ભારતજીગી ની થયેલી અધોગતિ દેશ રક્ષા આદરવા હીન્દુ મુસલમાનોની ઐક્યતા ની અગત્ય વિષે વીરસીંહની સરદારો સાથે ચર્ચા થતુના ઓચીતા હતાની જાણ થતા પ્રતાપનો વીરહ ટેક— જાપો

આ શીરમહી આ હાથ પગમાં, દેશ ભક્તી પુર છે
દેશ રક્ષાની મહી આ પ્રાણ પશુ મનુષ્ય છે

ભદ્રકુમારના કુટીલ વીચાર અને મુક્તીથી વેર વાળવાનો ઘાટ (નુગરોનાથ)

પ્રવેશ ૪ થો—કારાગ્રહ—વીરમણીનું કારાગ્રહ સેવતી દયાજનક અવસ્થા બહાદુરની પુન પ્રેમ યાચના વીરમણીની અડગ ટેક સારાસાર પર સજડ વાક મુક્ત દીલાવરનું જેલ તોડી વીરમણીના હુટકારો કરતા ચોક્કાદાગથી અવરોધ મુક્ત વીર દીલાવરનું જેલ તોડી વીરમણીને લઇ છટકી જવું (ટેબલો) (સીપાઇઓના પુન.)

પ્રવેશ ૫ મો—(કામીક) ખાપગે તથા ડાડીયો પોતાના કરતા પ્રપત્ન કાયથી હુગખાય કે, પણ ડાડીયો વાઢો રહી ગયો છે જેથી ખાપગને પોતાના માટે ભાગમણુ કરે છે ખાપરો પ્રતિજ્ઞા પુર્વકે પરણાવવાનું નયઃ આપે છે પરંતુ પોતે મરને પ્રપત્નથી લગ્યો કે પાગળ બુલું ન થાય તેટલા માટે ડાડીયાને સમજાવી રવાના કર્યા, ને સ્મરના આગળ નાદ નાની પ્રપત્નક ને તમારા બાગ બગલામા આગ નાગવાથી તમામ સજાગી ગયું, પાછળથી કેસર પશ્ચાતાપ, ખાપ નાનું મમજાવતું અન પોતાના લેણીયાત માગડાડીને ફસાવવાની યુક્તિ ચલાવવી અને પોતે છુપાઈ જનું મારવાડીનું આગમન તથા કેમરને જાઈ ફનાવું પાછળથી ડાડીયા ખાપગએ તન પકડી ધમકાની લેણા રૂપિયાનું પાણી કરાની નવા પચીસ હજારની બાકી

પ્રવેશ ૬ ઠો—કીલો-બારવડીઆ '૧' દેરાનું રક્ષણ કરી રહેજ રક્ષકની અમર કીતી વરવા પ્રતાપસીંહની પૈનીકાને શીખામણુ દેરા નક્ષાતી આખ્યામા સમાયલી આર્યને છઠ્ઠામની એકયના બહાદુરસીના તાપના માગથી કીટ-નું હુટનું પ્રતાપને અવરોધ હીત અહીં પર કેટલીક તકરાર ને અતે ચુદ્ધ પ્રતાપ કે, પ્રમાદી બહાદુરનું શીંગ અંગ્ર માટે યાગ થવું વીરમણીનો છુટક કરી પાછા ફરતા દીલાવરની અણીના મમયમા આય, સત્ય અસત્ય પર નાકય પ્રહાર, વીરમણીની વીરતા અને દીનાવગને તાથે મહારૂર કે (ટેબલો)

પ્રવેશ ૭ મો—પોતાના મીત્ર પ્રતાપ પ્રત્યે દીલાવરની વફાદારી વીરમણીએ દીનાવરની બહાદુરીની પ્રાસા કરવી પ્રતાપના સુખદ ખમા માથે દેનાર વીર ધરવામી દીલાવરનો આભાગ માનવો હિન્દુ મુસલમાનની સંકલ્પતા

પ્રવેશ ૮ મો—દે-માગ-બહાદુરનો ન્યાય બારવડીઆના શૌચ પુણ્ય ગર્વિષ્ટ જનાય વીરતાની કદર કરનાર ન્યાયી વીરસીંહની કદર અને નિઃસ્વદના બદલે કેનો હુકમ ભદ્રકુમારની બીજાવેલી જાળથી ન્યુમનું પાનાની પુત્રી વીરમણીનો લગ્ન સખધ ભદ્રકુમાર સાથે કરવાની ઇચ્છા ચક્રે અવળ ફરતું જોઈ દીલાવરનું યુક્તિથી લગનું ડાઘ મુક્તવી રખાવવું ભદ્રકુમાર પોતાની જાળ ઉધી નળતી જોઈ ક્રોધ ભરાવવું (ડરમા ઝેરી અજ્ઞહા)

પ્રવેશ ૯ મો—કામીક) કાઠીયા તથા ખાપરા બારવડીયા બની જગતમા છુપાય છે તેવામા લાયદાસ પ્રતી તથા કસ્તુરી આવછે ગમ્તા મા ભાતુ કરવા બેસે છે ત્યા બન્નેએ આવી ધમકાવી લુટ કરવી, નેજુરી તથા કસ્તુરીને બધા ડાસી ડોકાને રસ્તે પાડવા અને ખાપગનુ જુ ત્યાગ માદ કસ્તુરી તથા કાઠીયાનો પ્રેમ વિનોદ અને પોતાના બાપ પામ જન રીધી પુવડ લગન કર્યા કાઠીયાને ભલામણ કરી બન્નેએ પોતાને પેગ જુ

પ્રવેશ ૧૦ મો—કાગઝહ—સામતે એક સરદારની સ્થાયથી જેલ તોડી બહાર નસાડતા દીલાવરે સામતને કાગઝ કરવા, બહારુરુ સપ ડાહ જવુ, બહારુસીહ પુત્ર ૬૨

(નીતમાની હરિદાસ ૩૨ બાવા દમલા)

અંક ૩ નો.

પ્રવેશ ૧લો—ભદ્રકુમારનો મહલ, પ્રતાપ દીલાવર પ્રત્યે વૈર લેવા અને વીગમણીને હસ્તગત કરવાના પાપી પછાડા અચાનક દીલાવર આવી પડતા કેટલાક ઉદગાર સાભળી લેવા વક્ષા બેવક્ષા નીતિ અનિતી પર તીખી તકરાર દુગારથી કાર કરવાની ભદ્રકુમારની નીચ યુક્તી, કુદરતની અનુકુળતાએ પ્રત્યે પત્રીકા દીલાવરને હાથ (પામેલા વીષધર)

(ટેબલો)

પ્રવેશ ૨જો—પ્રતાપનો મહાલય ચઢનોઘાનમા જવા સજ થઇ દીલાવરની ગહ જોતા પ્રતાપ ઉજેરાયલી અવસ્થામા આવવુ, ભદ્રકુમારની નીચતા પ્રકાશમા આવતા પ્રતાપનો ક્રોધ, મીત્ર ખાતર જીવના જોખમે ચઢનોઘાનમા તપાસાથે જવા દીલાવરનુ તૈયાર થવુ, પ્રતાપનો અવરાધ મીત્ર ધમ પર વાવાદ અ તે અક્યતાના નમુના રૂપ દીલાવરની મીત્ર ધમની નકરાર આગળ પ્રતાપનુ મ્હાત થવુ દીલાવરનુ દ્વિતીય વાગ હીદુ મીત્ર માટે જીવનુ જોખમ ખેડવા જવુ (મીત્ર ફરજનુ ઉતકૃષ્ટ દ્રષ્ટાત અક્યતાનો નમુનો)

પ્રવેશ ૩ જો—કાગઝહ—બહારુરે આવેલા સ્વખાથી સારાસાર સમજવતા શેતાનનુ સાધુમા ફેરવવુ, ભદ્રકુમારની મીલનાનો અક બહારુરે પોતાના તરકટમા ભળવા સમજની લાલચ આપવી બહારુર

ગહારવટીઆનો તુછકા અને શુભ રાખામણુ ધર્મ અધર્મ સત્ય અમત્ય
પર પ્રબળ વાક્ય યુદ્ધ તુર ભદ્રકુમારના હાથે બહાદુરસીહ કાર ખુન
પર ખુન (ટેબલો)

પ્રવેશ ૪થો—ચંદનારાન ગિગ્ગા માગાનો વીરહ વીનોદ ભદ્રકુમાર
ની કુટીલતા, વીરબળાની વીગતા અને ઝપાઝપી દીલાવરની સહાય
અને ભદ્રકુમારની અવરાધ (સીન ટ્રાન્સફર) (વીકેટ માર્ગ)

પ્રવેશ ૫ મો—વીરમણીને ત્રિકારી આવતા ભદ્રકુમાર પાછળ
પ્રતાપની સહાય, વીરમણીની મુક્તી અને દીલાવર ધાયવ દીલાવરની
પોતાના માટે થાલી આરી સૌચનીય ત્યાપર પ્રતાપને હૃદય વીદણુ
મતાપ ભદ્રકુમારની વધુ મહાન લાઇ ખુલા આરોપ માટે ઉભય મિત્રા
ને કેદનો હુકમ

વીરોની વીરતા નથી ભય ધરતા

શુરવીરો કદી સ આમમા લડત

નથી ડર આણુતા ઉરે,

લડી સ આમમા મરતા

ભદ્રકુમારના મન્ય માથે ભદ્રકુમારનો ઐક્યતા ઉપર વાક્ય પ્રહાર
યુદ્ધ પ્રતાપ દીલાવર કેદ, (પાપી પ્રદન) ભદ્રકુમારનું પિત્ર દ્રોહી કાવ
તર છુપા વગમા વીરમણીએ ભેન જાણી જતા પાપીઓના પ્રપચને
જડ મુળમાથી ઉખાડી નાખવાનો દ્રઢ વીચાર

પ્રવેશ ૬ ઠો—કામીક લાલદાસ તથા પુલી કસ્તુરીનીના હરણુથી
તથા લુટાનાથા રોવે છે, તેવામા કેશર આવે છે, તે પછુ વાન જાણી
રોવે છે, ત્યા કસ્તુરી તથા કાડીઓ આવે છે, તેને જોઇ મધાએ બધાએ
ખુશી થયુ બાગવટીયાના હાથમાથી કાડીયાએ બચાવી તેથી તેનો
આભાર માનવા, કાડીયાએ તે ઉપકારના બદલામા કસ્તુરીના પ્રેમની
માગણી કરની, લાલદાસે ના પાડવી પાછળથી ખાપરો સીપાઇને લઇ
આવ છે અને પોતે કમ બની આવેલ તે વખતે સોપેલ તેજેરી તથા
રૂપિયાની માગણી કરની લાલદાસે ચારાઇ ગયુ તેવા જવાબ આપવા
જેથી ખાપરોએ જમાફારને સમજાવવા કે પ્રપચ છે માટે મારી ફરીયાદી
લઇ તેને કેદ કરો, લાલદાસની આજીજી છેવટે પોતાની નાની દીકરી કસ્તુ
રી કાડીયા સાથે પરણાવવા વચન આપે છે જેથી ખાપરો જમાફારને ચા

પાણીના પસા આપી રવાના કર છે પાછળથી બન્નનો હસ્ત મેળાપ
તથા ખાપગનો આનંદ—

પ્રવેશ ૭ મો—ઝારાગ્રહ-પ્રતાપ દીલાવરની ડગાન અવસ્થા ભદ્ર
કુમાર દીલાવરને પ્રતાપનો પક્ષ તથા દેવા લલચાવવા વીર દીલાવરનો
દીલાવરી ટંક

હાથમે હો હાથકડી, ઔર પયરમે ભજી રહો,
દોસ્ત ખાતીર ગરકબી હીલતી ગલે શમશીરહો,
હીલતી ગલે શમશીરહો આખો કે માનીદ તીરહો,
પરવા નહી ચેહ બનપે જેહમત ખીલા આખીરહો,
હીન્દુ સુસ્લમા યક દીલમે છન્દગી આખીરહો,

(ભદ્રકુમારની નીર્વજતા ને કુટિયતાનો આદર્શ ચીતાર)

પ્રવેશ ૮ મો—ભદ્રકુમારની રાખેલી ચપા નાયકાનુ રાણી પદ
માટે મલકાતુ ભદ્રકુમારનું દોરાતે સાથે આવવું, નાયરગ, ભદ્રકુમાર
પાસથી રાણીપદ લખાની લખ આનંદમા મલકાવું

પ્રવેશ ૯ મો—દગબાગ પ્રતાપ દીલાવર ન્યાયાસન સમક્ષ વીર
મણીનું ગુપ્ત વેશે આવી પ્રપચ પ્રગટ કરતા ભદ્રકુમાર સાથે સત્ય
અસત્ય ધર્મ અધર્મ નીતિ અનિતી વક્ષા બેવક્ષા પર ઝપાઝપી પ્રપચ
પ્રગટ થતા ભદ્રકુમારનો આત્મચાત

પાપ છુપુ રાખે છાનુ ન રહે ખુલ્લુ થશે.

ઘડો જે પાપનો પુરો ભર્યો અતે કુટી જશે

પ્રતાપ દીલાવર નીર્દોષ દેશ રક્ષા કરવા ભાર્તવાસી દેશબન્ધુ આર્ય
ધરુલાખીઓની ઐક્યતાના પ્રબળ પુરવાર રૂપ નાટ્યની સમાપ્તિ સાથે
પ્રતાપસીંહને રાજ્યાભિષેક, વીરમણી અને પ્રતાપનો હસ્ત મેળાપ

આનંદ

આનંદ

આનંદ

સમાપ્ત.

પાત્ર પરિચય.

પુરૂષ વર્ગ.

વીરસીંહ—અમરગઢનો મહારાજા

ભદ્રકુમાર—વીરસીંહનો કુટીલ દુભાગ (ઘણોનાગ)

પ્રતાપ—વીરસીંહનો મરદાગ (નાટ્ય નાયક)

દીનાવર—વીરસીંહનો મુસલમાન સરદાર (ઐઝ્યતાની આદશ મુર્તિ)

રણુમલ—પુ' પાવતીનો ઠાકાર (સીંગમણીનો પીતા)

બહાદુર—અમરગઢ પર ચઢાઈ કરનાર સીંગગજ બારવડીઓ,

આપરો—વણીક શાતીમા ઉત્પન થએલ કેશરનો આશક સોનેરી
ટોળાનો મેળ્ય ન ૧

કોડીયો—આપરાનો નાનો ભાઈ સોનેરી ટોળાનો મેળ્ય ન ૨
પાછળથી કસ્તુરીનો આશક

લાલદાસ—કેશર તથા કસ્તુરીનો પીતા પાછળથી આપરા તથા
કોડીયાનો સસરો

સ્ત્રી વર્ગ.

વીરમણી—રણુમલની પુત્રી પાછળથી પ્રતાપની પ્રેમદા

કાન્તા

શાન્તા } —વીરમણીઓની મુખ્ય સખીઓ

મેના }

કેશર—લાલદાસની પુત્રી પાછળથી આપરાની મારુડ

કસ્તુરી—લાલદાસની પુત્રી પાછળથી કોડીયાની મારુડ,

સામત, સંગદાગે બારવડીઓ, દાસ, દાસીઓ, નાયકઓ વિગેરે

વીર પ્રતાપ નાટકના ગાયનો.

નટી-બાળાઓ

મંગલાચરણ

શ્રી વર શ્રી કમળાકર
કેશવ સભવ ભાવન ભુદર   શ્રી૦
માગલ્ય કારી લીના વિસ્તારી,
મુકુન્દ માધવ હે મન્હારી,
ધર્મ ધારી અસુર મારી
જગનનુ જોને લીધા તારી,
ગોવિંદ ગીરધારી અધહર ઐયર   શ્રી૦

બાળાઓ—

૨

કરે સફળ જીતગી કરેરે દેશની સેવા હૈંડે ધરે,
દેશની સેવા હૈંડે ધરે તે અમર વિજય માળને વરે—કરે૦
અન્ય શુભ કૃત્ય નહીં દેશ સમ માત્રુ ભુમી દુ ખ હરે,
સુત્ર સમજાએ આર્ય ઇસ્લામી ધરી અૈક્યતા કરે—કરે૦
હીન્દ વીર સૌસય ધરીને સ્વદેશ રક્ષા ગૃહે,
દેશોદ્ધાર થશે તો પળમા ગર્થ ભાર્તનો સરે—કરે૦

લરકર —

૩

દેશ રક્ષા મનમે શુરવીર ધરી શત્રુ જળને હણશે,
ભારી હર્થ હીન્દ તારશે ધૈર્ય ધારશે,
દેશ દાઝ વ્યાપો હીન્દ બાળમા,
આત્મ ભોગ આપો સૌએ સપીને,
શત્રુ હણો એક ક્ષણમા ચાલો વાહ વાહ વાહ. (૩)

કેસર—

૪

કરી લયકાતી મચકૃથી મોઢેરી ચાલ મારી

હુ કેમ કામણુગારી, કેદ જાદુ અજબ કરનારી,— હુ કેમરૂ

ભર જોમનમા સુદીગ સ્યામા, ગગે રૂપાળી નોતમને નખરાળી

કામણુ કરતી ડળીઆ મધુરી, ગમભગ રૂડી રગાળી

મુજ આખલડી અણીયાળી—

હુ કેમરૂ

કેસર
આપરો } —

૫

હુ આવાર (૨) આ જાળન તન તમપર ગુમાન,

આજ મારા આગણા મોહાવન,

અમે પરદેશી (૨) પ્રેમ બુખ્યા હજારા મહેમાન,— આજ

મટકા ઓછા ડરો આ મનહુ ચોરાય છે

મીડી મુતી જોઇ મને કાષ્ટક કષ્ટક થાય જો,

હાય નીધી નાખ્યો તે મને ફાડી નાખ્યો — આવાર

કસ્તુરી—

૬

સરત અજબ મદભરી આ મોહીની મોહાવતી,

જોઇ મહેરી કાષ્ટ લાલને લટુ બનાવતી (૨)— અજબ

રસબીના કાષ્ટ ભોગીને હુ તો ભમાવતી,

હુ જોળન મદમાતી મુઠ જાતી જલકાતી

કાષ્ટ આખડી ઉલાળે પાછળ પડી સમજાવે

પણ હુ તો એ છેવની છબી છુપાવતી (૨)— આજબ

કેસર—

૭

પ્રેમી પીયુ પ્રાણુ હમાગ જો પ્રાણુ હમાગ,

મુજણુ હમાગ મધુરા મોહન મન હરનારા,

કષ્ટ કષ્ટ કામણુ કીધા તે મનડા હરી લીધા,

અતરમા એક તુ કેશ નારી

પરવરા કીધા તે રાખી હૃદયમા દીધા પ્રેમના તાળા (૨)

એ ઉરના બધન બળવાળા નહિ છૂટે પ્રાણુ માગ (૨)

જુગતુ જોડુ થયુ આપણુ જગના લોકો જોશે

આ બુલબુલને જોઇ કષ્ટક તો માથે ઓઢી રાશે

કહેશે સૌ તમારી વહુ હાયરે વહુ હાયરે વહુ—દીલ

સાખીઓ વીરમણી—

૮

સાખી

વસત રૂઠુ સમ ભાર્તના પુરુ કરે પ્રભુ કામ,
બેટ બધુ ભાવર્યા આર્ય અન ઇસ્લામ
ભારતી માતાના સૌ મળી ગુણ ગાંધા,
ગાંધા હીન્દના બાળો ગુણ ગાંધા લ્યો લ્હાવા,
દેવી હીન્દ માત પ્રેમે પુજન કરીએ આપનુ—ભારતી.
દેશીઓને હર્ષથી આજે વધાવીએ,
અર્પી સહાય બેની અતર રીઝાવીએ,
લાવો વીજ્ય માળ દેશના બકતોને
ડુંકે શાભાવીએ—ભારતી.

સાખી-હીન્દ માતાના પુત્રો સૌ હીન્દી મુસલમાન
સબધ સમજીએ સખી જળને મીન સમાન
ધન્ય ભાગ્ય આજ દીને ભાર્તનારે લોલ,
આર્યને ઇસ્લામ આતર એક છેરે લોલ,
મુખનો મુરજ સખી ઉગશેરે લોલ,
સાચા વીધીના એવા લેખ છેરે લોલ—ભારતી.

વીરમણી—

૯

છોડોજ ના શરમાવો રસીયાજ પ્રેમે સીધાવો,
સખીઓ આવી તમ જવા કરે હાસી નહી શરમાવો-૨

પ્રતાપ-શાને સુદરી તુ શરમાયે, આવો આજે મળાયે
વીર—જવોજ જવો ના શરમાવો (૨)
પ્રતાપ—પ્રેમનો પ્યાસી થઇશ ઉદાસી,

ચપળા-એ એ એ એ   આગુ ડરાછોં
 પ્રતાપ-અર યુપ યુપ
 ચપળા આ હો હો હો હો
 વીર-નથ નહીં રાખાવો   નસીયાડ   છોડોં

વીરમણી -

૧૦

વન ઝાનુ લાગે મોહનનુ મન
 વિરહ વીપદ ઝાલા કહુ શુ રે તને
 દીસે દખ દીલમા ભારી વ્હાલા પીયારગર,
 યહ થઇ વેલી પીયુ નામ ઉચ્ચાર
 પીના ઝાન ના સુખ થાય (૩) મન મુઝાય-વદન
 ઝાલા વિરહ છુર જાય મનકુ મુઝાય છે,
 ખેખી ત્વ વળગે વલી દીલકુ દુખાય છે
 નહીં જેના હામ હામ હામ વીના મમ ૧૬ન

ખાળાઓ-

૧૧

મખી રાન અધીરી ખેની આન,
 રલવશે રસથી પ્રાતમછ પ્રીતિ પાહુ તાણી,
 પછી ધીરી અધીરી પડને રાણી   રલવશે
 વીર- ખેની બધી થઇ એક સપે મુજન નહીં મુઝાવશે
 અજણી જાગી કેમતો છોડા નહીં ચીડાવશે
 સખીઓ- જણી અજણી મુખ કહીના અમથકી ફાવી જશે,
 ચાળા તજ સાચુ કહો મનમા છુપારી શુ હશે-સખી

સખીઓ-

૧૨

વાહુ રસીલી પ્યારી વાહુ છખીલી પ્યારી,
 બટકેયી લાભાવો જોમલે,   (૨)
 અજબ આખનો ચાળો   વાહરે

પ્રતાપ -

માખી

આ ગાલની લાલી ઉપર જુલજુલ મરી મરી જાય છે

(૧૫)

વીર—આ જ્ઞાનની 'ગલી ઉપર મુજ મનકુ હરખાય છે
બાળા—આ વાદરાને વાદરીનો ખેલ અહીયા થાય છે
ભાઈ આમ ઐરી જોઈને દુનિયા દીવાની થાય કે,
સખી—જ્ઞાવાને કરી વીંટાણી સખી શાણી સમજી છે
જોઈ લે (૨) અ જ બ વાહરે.

અંક ૨ જો.

પ્રતાપ—

૧૩

અ તર અ તર સળગી રહુ છુ,
દેવ થયો કોપ યે ધર છુ   અ તર૦
પ્રેમે ભીંગ્નઈ પ્રથમ રીઝાઈ
વિરહે મુઝાઈ આજે રહુ છુ   અ તર૦
અ તર દુજે દ્વાય ન બુજે,
કાઈ ન સુજે પ્રેમ સદુ છુ   અ તર૦

વીરમણી—

૧૪

દીન બધુ દીન બાળની અરજ સ્વીકારોએ   તારો સ્હારો,
કામી રીપુના ઝમથી દાસી ઉગારો એ   કષ્ટ વોદારો
પચાણી પુર્યા ચીર અને મીરા બચાવીએ   વીધે ઉગારી,
સીતાને કરી સ્હાય છે વનવાસ કરાવીએ
રાવણુ મરાવી—દીન૦
સડત તણીના ન્યુનતાના મુખનો આગેએ   ગાઈ વીચારો,
કરજો ક્ષમા જો કંઈ થયો હોય દોશ જો મારોએ
આધાર છે તારો—દીન૦

૧૫

જ્ઞા જ્ઞા કેવી રહીયાળી મીઠીને મરમાળી
મારી આખણી અણીદાર છે,

ખીલી જોખનની બહાર

આખા જીવનનો સાર

મારો સુદર શણગાર છે—

ઘ્ઘા ઘ્ઘા

પીરહ તાપે હાથ તપેલી યોવન મદ મલકાતી

ગજગામીનીને મદમાતી કટી કેવી લચકાતી

હુ ચાલુ છું મચકાતી—ઘ્ઘા ઘ્ઘા

કેસર

મારવાડી }

૧૬

છેલા છેલ છે જોગાળા યુ મોગી મોહન માળા

માણેક મોતીડા લાવો મણી માલ મહી મદાવો

ચાલુ હમકતી ચમને શેઠાણી ચાવી તીજેરીની લાવા

લલેને પરણી બને પ્રીતમજી બોળી બાળાને બચાવો

માર—પરો અઠોસી શેઠાણી હુ હીરા મોતી લાવુ

લાડીજી સેવક બન જાઉં ચારો હુકમ ઉઠાવુ

માકા ઠાવરીયો

છેલા

કોડીઓ

ખાપરો }

૧૭

હુ ખાપરો તુ કોડીઓ બેની જોડી વીછીને સાપની

મીઠા મીઠા ડસીને પુછવું છે સુદ્ધિ કોઠના આપની

માથાઓ મુડી મુગખાની પહેરાવી ટોપી માપની

કહેવું અમે શું જાણીએ છે સુદ્ધિ કોઠના આપની

કાયદેથી કામજ કરવું ચાવી છે સુદ્ધિ આપની

આ હગ વિદ્યા પણ તે જગ નહી શું સુદ્ધિ કોઠના આપની

વીરમણી--

૧૮

હીન્દુ મુસલમાન ભાઈ સહુ સપીને સહુ સાથ રહે

બેઠિના એક તાત સમજી ખુફાનું નામ લેહો

અનેક રૂપે એક છે જ્યા, પ્રભુ ખુદા ખુદ સહી

જુગવી કાળી દીસે પણ જક્ષ એક કહે

તજીને મીન્નતા ભાઈ સહુ લ્યો એકયતા સવળા,

અણેલુ લુપલુ ભારતનું મન ધરી— હીન્દુ

નાયકાઓ—

૧૬

હા લાગી કટારી, કાન કારી ઓ ભાગી,
 ર ગીલો કાન કયા ગયો
 બસી બબલી રીઝાવી હડીલો કાન કયા ગયો,
 હુ રડતી પડી છુ રે ઉદાસ અરે હા મુઝાવેશુ કાતુડો
 વીણાના નાદે તેતો મુજને રીઝાવીને
 પહેલે કીધી બદનામરે (૨)
 દઇ ઠેલી ધડેલી રંગીલી રસીલી
 ર ગીલો કાન કયા ગયો હા લાગી
 યુન યુન નગ નગ જગત નગ નગ ધરકી
 જગત કુક થરકી કુ જે રંજ કુજે રંજે કુજે હા

૨૦

કસ્તુરી—વહાલા તે તારા વહાલમા મુજને પરવશ કીધી
 કોડીયો—આ કોડીયાએ પણ કસ્તુરીને કેવી બાધી લીધી
 કસ્તુરી—જો હુ શેર તુ સવા શેર તો જુગતી જોડ જમી
 લગશુ આપણુ બેગા ત્યારે નહી રહેશે કાઇ ખામી
 કોડીયો—આધજો પાડી મને બનાવી
 કરી મસ્કરી મ્હારી
 નયન ઇશારે લલચાવી ગઇ મોહબાણુ મને મારી

૨૧

સર્વે—ફાવી ગયા, ફાવી ગયા, ફાવી ગયા ખાપરા બાઇ
 ખાપરો—જુધ્ધી કોઇના બાપની જગત ભરમા
 સર્વે—હારીને ઠેકાણે હાલ આવ્યા છે આ લોભીલાલ

ખાપરો— હે અડખ ગ

કોડીયો— હે બજગ

કેસર—મડપ ચારી બ ધાવા

કસ્તુરી—વગ કન્યા પધગવા

કોડીયો—મધુરા વાગ વગડા-૧

ખોપરો—ડીગ લતીગ, ડીગ ધતીગ, ડીગ ધતીગ
ડીગ ડીગ ડીગ ડીગ ડીગ—ફાવી ગયા

અ પા—

૨૨

ખીલલુ યોવન કરમાયે

અગે અગ અનગ ઉભરાયે પમીનાથી વસ્ત્રો બીજાયે

ન્ય ભારે કમળી કટી લચકે નીવી તુટી જાય

હાય મારી નીવી તુટી જાય—ખીલે૦

ગાલ તણી સુરખી સુકાયે અધરામૃત અધરોથી જાયે,

મદ ગતીને નયન નચાવ (૨) દીલે દદ થાય—ખીલે૦

અ પા—નાયકા—

૨૩

હડ છાડ સખી અન સગ મેરે,

તોહે બજમે કાન બુલાવત હય

નહી તુમ ખીન વાકો ચેન પડત,

નહી ખાન પાન કષ્ટુ ભાવત હય

નાનો મોર મુગટ નહી પહેનત હય

નહી અગ સુગધ લગાવત હય

ધનુ ચરાવન જાત મખી,

મોહે બશી નાવન ભાવત હય

કચુ અયોમો હયો તેરો કઠીલુ ભયો,

તોહે લાજ ગરમ નહી આવન હય

ગાકા જાગી જન ધ્યાન ધરત

બ્રહ્મદીક પાર ન પાવત હય.

(૧૯)

તોરી પ્રતિ મે જીલ ગયો પ્રજીતા,
તકસીર વો માફ કરાવત હય
એક બાત ન કહું સજની,
અબ કયુ ઇતનો તરસાવત હય
પ્રીયા માપોસે ભેટ મીલો પ્યારી,
વોતે તે રોહી નીઝ ઉઠાવત હય

અ પા

૨૪

આવો પ્રાણના આધાર મારા હૈયાના હાર,
દાસીને રમમા રમાડજો,
કામજીગારા રઢીયાળા શાણુ સુદર સરદાર,
અ પાને ચીતથી ચાહજો

ભદ્રકુમાર—જીલામા સાથે રહી પ્રેમથી જીલાવજો,
શાણી સદા વીશુદ્ધ પ્રીતીને નીલાજો,
અથા—કરી ધાયલ મારી મને પ્રેમની કટાર,
અ પાને ચીતથી ચાહજો   આવો.

શાન્તિ.

શાન્તિ.

શાન્તિ.

શ્રી હિન્દ નાટક સમાજ.

આ નીચેના પ્રયોગોનાં પુસ્તકો કંપનીના મુકામેથ
મળી શકશે.

૧ ૧૧૨ હમીરના ગાયનો	દિ રૂ	૦-૪-
૨ નવજીવન ,	,,	૦-૪-
૩ યુજરાતની ગજ ના ,	,,	૦ ૪-
૪ પ્રજાજીવન ,	,,	૦-૪-
૫ ગગાગાપ ,	,,	૦-૪-૦
૬ પાડવ ગુપ્ત નિવાસ ,	,,	૦-૪-૦
૭ મત્રાટ ચંદ્રગુપ્ત ,	,,	૧-૬-૦
૮ પળળ પતન ,	,,	૧-૪-૦
૯ જો ર સમર્શીંગ ,	,,	૦-૪-૦
૧૦ સુધન્વા ,	,,	૦-૪-૦
૧૧ અમન-અમન ,	,,	૦-૬-૦
૧૨ રક્તપાન ,	,,	૦-૧-૦
૧૩ વીર પ્રતાપ ,	,,	૦-૧-૦
૧૪ રા' નવધણુ ,	,,	૦-૪-૦
૧૫ વીર છત્રસાધ ,	,,	૦-૪-૦
૧૬ ગુમાનસિંહ ,	,,	૦-૪-૦
૧૭ છત્રવતિ સલાજી ,	,,	૦-૪-૦
૧૮ વીર જરાસંઘ ,	,,	૦-૪-૧૦
૧૯ વામન-અવતાર ,	,,	
૨૦ જીલમી જલમ ,	,,	

“વીર-હમીર” લાષણુ ગાયન મહિત કરી ૧-૦-૦

‘જોહર રામશેઠ’ના ઓપેરા હિંદી નથા ઉપમા પછુ ૬

‘ગગાગાપ’ના ઓપેરા હિન્દીમા તૈયાર ૭

માલિકો, ૧

શ્રી હિન્દ નાટક સ

શક્તિ માટે “આતક નિગ્રહ” ગોળાઓનો અવસ્ય ઉપયોગ
કરાચી આન્ય આતક નિગ્રહ ઔષધાલય, બદર રોડ

